

Сажко Лілія

канд. пед. наук,
професор, Київський
університет імені
Бориса Грінченка

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Ключові слова: дистанційне навчання, технології навчання, іншомовна комунікативна компетентність, іноземна мова професійного спрямування, електронний навчальний курс.

Анотація. У статті розглядається проблема організації процесу формування професійно спрямованої іншомовної комунікативної компетентності студентів в умовах дистанційного навчання. Окреслюються особливості дистанційного навчання. Підкреслюється значення вибору засобів навчання. Характеризуються переваги електронного навчального курсу. Акцентуються можливості професійного зростання фахівців протягом усього життя.

Liliia Sazhko
PhD, Professor

Borys Grinchenko

Kyiv University

FORMING COMMUNICATIVE COMPETENCE IN FOREIGN LANGUAGE FOR PROFESSIONAL PURPOSES UNDER DISTANCE LEARNING

Keywords: distance learning, learning technologies, foreign language communicative competence, foreign language for professional purposes, e-learning

Abstract. The article considers the problem of organizing the process of developing foreign language communicative competence of students in the conditions of distance learning. Features of distance learning are outlined. The importance of the choice of teaching aids is emphasized. The advantages of the e-learning course are characterized. The possibilities of professional growth throughout life are singled out.

Глобалізація світових процесів охопила практично всі сфери діяльності людства, що вимагає постійного удосконалення системи вищої освіти в

Україні. Адже сучасний фахівець будь-якої галузі повинен не лише володіти відповідними вміннями для здійснення професійної діяльності, але й мати достатній рівень професійно спрямованої іншомовної комунікативної компетентності (ІКК) для спілкуватися з іноземними партнерами. Для досягнення цієї мети науковці розробляють різноманітні технології навчання, використання яких значно підвищує мотивацію студентів до опанування іноземної мови як засобу професійно орієнтованого міжкультурного спілкування.

Поняття технологія навчання (за визначенням Т.І.Коваль) – це системна організація навчання, структурними елементами якої є цілі навчання, як системотворний її фактор; методи, форми і засоби навчання, етапність засвоєння навчального матеріалу, що дозволяють гарантовано досягти мети навчання [2]. А.М. Щукін пропонує таку дефініцію: технологія навчання – це сукупність найбільш раціональних способів організації навчального процесу, яка забезпечує досягнення визначеної мети навчання за мінімальний термін [6]. Назвемо технології, які найбільш широко використовуються для формування іншомовної комунікативної компетентності у вищих закладах освіти: ігрові технології, технології навчання у співпраці, технології проблемного навчання, технологія “Case study”, проектні та інтерактивні технології, технологія “Портфоліо”, інформаційно-комунікаційні технології. Цей список постійно збільшується, адже сучасні засоби дають можливість розробляти нові прийоми навчання та удосконалювати процес оволодіння іншомовним мовленням професійного спрямування.

Виклики сьогодення, пов'язані, перш за все, із пандемією, пришвидшили запровадження в систему вітчизняної освіти дистанційного навчання (ДН), що має сприяти реалізації потреб населення в освітніх послугах, підвищенню рівня освіченості суспільства та якості освіти, підсиленню професійної мобільності фахівців та формуванню єдиного освітнього простору в рамках усього світового співтовариства.

В концепції розвитку дистанційної освіти ДН трактується як індивідуалізований процес передавання і засвоєння знань, формування навичок та розвитку умінь, який відбувається в умовах опосередкованого спілкування викладачів зі студентами шляхом використання телекомунікаційного зв'язку та методології самостійної роботи студентів зі структурованим навчальним матеріалом, що представлений в електронному вигляді [3].

Відома науковиця Є. С. Полат зазначає, що ДН є систематичною організацією навчання, побудованою на взаємодії викладача та студента, студентів між собою на віддаленні, та має всі властиві навчальному процесу елементи (організаційні форми, цілі, засоби навчання, зміст), а також характеризується своєрідними прийомами ІКТ та Internet-технологіями [3, с. 23]. У працях А.В. Хуторського ДН визначається як навчання, в якому суб'єкти перебувають на відстані та реалізують освітній процес за допомогою засобів телекомунікацій [5]. У свою чергу О. Андрєєв окреслює ДН як цілеспрямований, організований, інтерактивний процес взаємодії тих, хто вчиться і тих, хто навчає (як між собою, так із засобами навчання); цей процес є інваріантним щодо їхнього розташування у просторі і часі та

відбувається у специфічній дидактичній системі, яка містить такі елементи (підсистеми): мету, зміст, учасників (ті, хто навчає, і ті, хто навчається), методи та засоби навчання, матеріально-технічну, фінансово-економічну, нормативно-правову, ідентифікаційно-контрольну, маркетингову базу; принципи дистанційного навчання (відкритості, мотивації, інтерактивності, стартових знань та вмінь, ідентифікації, регламентності) [1].

Процес формування професійно спрямованої ІКК студентів вищої школи у дистанційному форматі потребує особливої підготовки, адже навчання іншомовного спілкування має бути наближеним до реальних умов і містити професійну спрямовану складову. У зв'язку з цим особливу увагу необхідно приділяти змісту, засобам та прийомам навчання, формам проведення контролю (само- та взаємоконтролю, контролю з боку вчителя), організації інтерактивної роботи. Сучасні ІКТ дають можливість використовувати у навчальному процесі не лише різноманітні Інтернет-ресурси, але й поєднувати на різних платформах технології навчання, які зазвичай використовують у звичайному режимі навчання (див. вище). Таке поєднання сприятиме підвищенню мотивації студентів до навчання, позитивно вплине на рівень сформованості професійно орієнтованої ІКК.

Особливу увагу за умов ДН необхідно звернути на електронний навчальний курс (ЕНК), який набуває функцій основного засобу навчання в організації дистанційного формату оволодіння іноземною мовою. ЕНК у порівнянні з традиційним підручником має низку переваг, які можна окреслити таким чином: модульність – розподіл навчального матеріалу за темами; гнучкість – можливість доповнювати навчальний матеріал, вносити зміни, удосконалювати; професійна спрямованість – надання навчальних матеріалів фахового характеру та опрацювання цих матеріалів у професійно спрямованих мовленнєвих ситуаціях; відкритість – використання новітніх ефективних методів навчання іншомовного спілкування; інтерактивність – здійснення міжособистісного спілкування професійного спрямування; індивідуальна спрямованість – розширення довідкового матеріалу, додаткової інформації, надання підказок з рахуванням рівня підготовки студентів тощо; зручність – надання можливості навчання у будь-який час та у будь-якому місці; зорієнтованість на самостійну роботу – мотивування студентів до самостійного пошуку необхідної інформації та її опрацювання; мобільність – забезпечення необхідними актуальними навчальними матеріалами та можливість їх змінювати.

Отже, можемо дійти такого висновку: ДН є невід'ємною частиною сучасної системи освіти. Раціональна організація такого навчання сприятиме не лише значному підвищенню рівня сформованості у студентів професійно спрямованої ІКК, але й розширить можливості кожної особистості удосконалювати свої фахові вміння протягом усього життя.

Список використаних джерел

1. Андреев А. А. Дидактические основы дистанционного обучения в высших учебных заведениях : дис доктора пед. наук: 13.00.02 – теория и методика обучения (создание

- и использование средств обучения). Москва. 1999. – 306 с.
2. Коваль Т.І. Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах / Т.І. Коваль// Неперервна професійна освіта: теорія і практика / Науково-методичний журнал – 2011. – № 2. – С. 86-92.
 3. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні: Постанова від 20 грудня 2000. URL: <http://uiite.kpi.ua/2019/06/03/1598/> (дата звернення 19.04.2021).
 4. Новые педагогические технологии в системе образования: Учеб. Пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / Е.С.Полат, М.Ю. Бухаркина, В.М.Моисеева, А.Е.Петров; Под ред. Е.С.Полат. – М.: Издательский центр «Академия», 2002. – 272с.
 5. Хуторской А. В. Практикум по дидактике и современным методикам обучения. СПб.:Питер, 2004. 541 с.
 6. Щукин А.Н. Лингводидактический энциклопедический словарь. – М.: Астрель: АСТ:Хранитель, 2007. – 746 с.